

Krystyna Dąbrowska
Monika Sołoduszkiewicz

2. Korpus Polski 1943–1947

2nd Polish Corps 1943–1947

Przedmowa

Szanowni Państwo,

Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku każdego roku podejmuje się realizacji projektów o charakterze wystawienniczym, naukowym i edukacyjnym, związanych z wydarzeniami najtragiczniejszego konfliktu zbrojnego XX w. Jednym z nich jest seria katalogów poświęconych eksponatom – Kolekcje ze Zbiorów Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

W roku, w którym świętujemy osiemdziesięciolecie utworzenia 2. Korpusu Polskiego, oddajemy w Państwa ręce drugi tom serii, poświęcony pamiątkom i osobistym historiom żołnierzy i oficerów służących w jego szeregach. Spośród ponad 60 tys. eksponatów znajdujących się w muzealnych zbiorach dużą część stanowią pamiątki bezpośrednio związane z żołnierzami Armii Polskiej w ZSRS oraz 2. Korpusu, którzy z wielkim zaangażowaniem brali udział w kampanii włoskiej w latach 1944–1945. Z ludźmi, którzy mimo naznaczonego cierpieniem losu nie tracili nadziei na wyrwanie się z „niehumanitarnej ziemi”. Pełni odwagi i determinacji podjęli walkę o wolność odebranej im przemocą ojczyzny, a także o powrót do swoich najbliższych.

Budując kolekcję naszego Muzeum, przywiązujemy ogromną wagę do pielęgnowania pamięci o dramatycznych, wojennych życiorysach polskich obywateli. Naszą misją jest pozyskiwanie związanych z nimi przedmiotów i zabezpieczanie ich tak, by ich historie udało się przekazać przyszłym pokoleniom. Żywimy przekonanie, że osobiste pamiątki rodzinne w sposób szczególnie obrazują tragedię Polski w czasie II wojny światowej, a przez swój ładunek emocjonalny stanowią tym cenniejszą wartość.

W tym miejscu pragnę podziękować wszystkim darczyńcom. To dzięki ich zaufaniu i współpracy nasza instytucja każdego roku wzbogaca się o kolejne cenne przedmioty. Działania związane z pozyskiwaniem eksponatów są prowadzone nieustannie, a szczególnie wartościowe dary dotyczące 2. Korpusu Polskiego zostały przedstawione na kartach niniejszej publikacji. Zachęcam do lektury oraz zwiedzania Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

Dr hab. Grzegorz Berendt, prof. UG
Dyrektor Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku

Preface

Dear Readers,

Every year, Museum of the Second World War in Gdańsk engages in a variety of projects. These include exhibitions and multiple academic and education events relating to WWII, the most horrible conflict of the 20th century. One of such projects is a book series on the museum's artefacts, Collections of the Museum of the Second World War in Gdańsk.

The year 2023 marks the 80th anniversary of the formation of the 2nd Polish Corps, and so we present to you the second volume in the aforementioned series. In this volume readers will find images of memorabilia and personal accounts of soldiers and officers serving in the 2nd Polish Corps. Of the total number of 60,000 artefacts in the museum's collections, many artefacts relate to soldiers of the Polish Army in the Soviet Union and soldiers of the 2nd Polish Corps, who fought bravely in the Italian campaign of 1944–1945. These artefacts bring back the stories of those who, despite their torment and suffering, kept going with the hope of escaping from an “inhuman land”. With utmost courage and tenacity, they took up the struggle for their homeland and fought hard to return to their loved ones.

While expanding our museum collections, we take utmost care to remember the dramatic, wartime fate of Poland's citizens. Our mission is to gather and preserve artefacts they have left behind, so as to make sure that their history is passed over to future generations. We are convinced that, in a very special way, personal family items help us understand Poland's tragic wartime history, but what makes those items even more unique is their lasting emotional value.

To conclude, allow me to thank all the donors. Their trust and their willingness to share make our museum collections expand every single year, and we, as a museum, are tireless in acquiring new, precious artefacts. Items of exceptional value relating to the 2nd Polish Corps have been presented in this publication. Please enjoy the book and, of course, make sure to visit our museum exhibitions.

Grzegorz Berendt, PhD Dsc
Director of the Museum of the Second World War in Gdańsk

Wstęp

Oddajemy w ręce czytelników drugi tom z serii „Kolekcje ze Zbiorów Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku”. Jest on poświęcony pamiątkom żołnierzy 2. Korpusu Polskiego. Spośród setek eksponatów związanych z 2. Korpusem, znajdujących się w zbiorach Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku, wyodrębniłyśmy przedmioty należące do 15 bohaterów – żołnierzy i dowódców – których łączy wspólnota losów i walka o wolną Polskę. Są one niemymi świadkami wydarzeń, które rozegrały się na terenach ZSRS, Bliskiego Wschodu, Afryki i Europy, i to one posłużą nam do opowiedzenia historii wybranych osób. W imieniu bohaterów przemówią: nieśmiertelniki – dowody ich tożsamości i pamiątki ocalonego życia; elementy wyposażenia i umundurowania świadczące o przynależności do jednostek, umożliwiające identyfikację na polu bitwy; kufry, z którymi po latach tułaczki powrócili do swoich domów; fotografie powstałe na szlaku tej niezwyklej podróży, utrwalające wspomnienia walk i krótkich chwil wytchnienia; wreszcie pamiątki osobiste, wykonane własnoręcznie i na zamówienie, które mówią o ich właścicielach znacznie więcej niż oficjalne dokumenty czy odznaczenia. Dość powiedzieć, że w trakcie prac nad książką jej bohaterowie stali się nam szczególnie bliscy.

Publikacja jest z jednej strony opowieścią o Polakach, którzy zostali brutalnie wyrwani z ukochanej ojczyzny i deportowani w głąb ZSRS, gdzie przyszło im pracować ponad siły w urągających ludzkiej godności warunkach. Uwolnieni spod sowieckiego jarzma ludzie-duchy dotarli do Buzułuku, Tockoje, Kermine i Tatiszczewa. Przeszli przemianę w regularną armię, zyskując nowy, majaczący na horyzoncie cel i wyjątkowego przewodnika – gen. Władysława Andersa. Z drugiej strony książka jest opowieścią o żołnierzach, którzy unikając aresztowań i obozów jenieckich, parli na zachód, by tworzyć tam nowe jednostki Polskich Sił Zbrojnych. Wszyscy oni spotkali się na rozgrzanych pustynnym słońcem terenach Bliskiego Wschodu. W drodze towarzyszyli im młodzi ludzie, którzy mimo zacierającego się wspomnienia o Polsce pielęgowali w sercach nadzieję na powrót do bezpiecznych domów. Przeszli cały szlak z gen. Andersem, zostali otoczeni szczególną opieką i otrzymali wykształcenie. Prezentujemy historię ludzi, którzy nie szczędząc krwi i wysiłków, szli w marszu o wolną ojczyznę. Historię zdyscyplinowanych, pełnych fantazji i brawury żołnierzy, którzy zdobywali uznanie w oczach alianckich dowódców.

Saper Edward Merkun rozminowywał teren na drodze polskich jednostek pod wzgórze Monte Cassino. Pozostała po nim mapa Cassino–Piedimonte przygotowana przez 12. Kompanię Geograficzną, która obrazuje działania taktyczne na pierwszej linii frontu. Saper Konstanty Ralkiewicz odniósł ranę postrzałową pod Monte Cassino. Wierzył, że uszedł z życiem dzięki bransoletce i otrzymanym od Piusa XII obrazkom, które nosił na piersi. Starszy strzelec Edmund Olszewski był kierownicą wojskowych samochodów ciężarowych. W czasie postojów zajmował się wybarbianiem biżuterii patriotycznej. Plutonowy Jan Malinowski prowadził dziennik

---

Introduction

We present readers with the second volume in the series Collections of the Museum of the Second World War in Gdańsk. It is devoted to the memorabilia of the soldiers of the 2nd Polish Corps. From among the hundreds of exhibits belonging directly or related to the 2nd Corps, being part of the collection of the Museum of the Second World War in Gdańsk, we have selected items belonging to 15 heroes – soldiers and commanders – who share a common fate and struggle for a free Poland. They are mute witnesses of the series events that unfolded in the USSR, the Middle East, Africa and Europe, and they will help us to retell the stories of individual soldiers. The heroes' stories will be retold to us through their identification tags and mementos of the lives that were saved; parts of equipment and uniforms testifying to their assignment to units that allow identification on the battlefield; trunks with which they returned to their homes after years of being away; photographs taken on the route of this unusual journey, capturing memories of battles and brief moments of respite; and finally personal mementos, handmade and custom-made, which say much more about their owners than do official documents or military decorations. While working on the book, we became very close with the protagonists.

The publication is, on the one hand, a story about Poles who, brutally torn from their beloved homeland, were deported deep into the USSR, where they had to work beyond their strength in undignified conditions. Freed from the Soviet yoke, the “ghost people” were taken to Buzuluk, Tockoye, Kermine and Tatishchev. They were transformed into a regular army, then assigned a new mission that looms on the horizon and were given an exceptional guide in the person of General Władysław Anders. On the other hand, this is the story of soldiers who, avoiding arrest and prisoner-of-war camps, pushed westward to form new units of the Polish Armed Forces. They will all meet in the desert-heated terrain of the Middle East. They will be accompanied on their journey by young people who, despite the fading memory of Poland, cherish in their hearts the hope of being reunited safe and sound with their homes. They will converse on route with General Anders and receive special care and education. We place in the hands of readers the story of people who, sparing no blood or effort, marched for a free homeland. Soldiers disciplined, full of imagination and bravado, who won recognition in the eyes of the Allied commanders.

Sapper Edward Merkun demined the route taken by Polish units up Monte Cassino Hill. One can refer to the map of Cassino–Piedimonte prepared by the 12th Geographical Company, which illustrates tactical operations on the front line. Sapper Konstanty Ralkiewicz suffered a gunshot wound at Monte Cassino. He believed he survived thanks to a bracelet and a picture he received from Pope Pius XII, which he wore on his chest. Rifleman First Class Edmund Olszewski was a military truck driver. During stopovers, as a pastime activity he would

z okresu służby w armii gen. Andersa. Dostrzegał analogię między własnym doświadczeniem a działaniami legionistów gen. Jana Henryka Dąbrowskiego. Plutonowy Piotr Bazyłko z okresu służby w 2. Korpusie Polskim zachował brytyjską skrzynię amunicyjną, z którą powrócił do Polski. Plutonowy Tadeusz Klonowski odniósł rany na skutek wybuchu pocisku moździerzowego pod Castel Colonna, a w jego życiorysie można znaleźć słowa: „Bogactwo z wojny – życie, 9 odznaczeń i blizny po ranach”. Plutonowy Zygmunt Przybyłko pozostawił po sobie fotografie dokumentujące drogę 3. Dywizji Strzelców Karpackich. Starszy sierżant Augustyn Swoboda służył w sądach polowych na całym szlaku armii Andersa. Stworzył album rejsu żołnierzy 2. Korpusu, którzy po opuszczeniu Neapolu na pokładzie statku India Victory płynęli do Wielkiej Brytanii. Chorąży Jan Kózka organizował pocztę polową przy dowództwie 5. Kresowej Dywizji Piechoty. Z okresu służby zachował puszkę na rację żywnościową, w której znajdowały się sól i landrynki. Porucznik Michał Juchniewicz zajmował się zabezpieczaniem łączności m.in. w kampanii włoskiej. Pozostawił po sobie druk informujący o przyznaniu odznaki pamiątkowej „Wilków”. Major Andrzej Paluch pełnił funkcję zastępcy dowódcy 6. Batalionu Strzelców Karpackich. W jego kolekcji zachowała się odznaka pamiątkowa 2. Korpusu Polskiego projektu Zygmunta i Leopolda Haarów. Podpułkownik Wiktor Stoczkowski dowodził pod Monte Cassino 15. Wileńskim Batalionem Strzelców „Wilków”. Nasuwki na naramienniki z dystynkcjami podpułkownika wykonał w warunkach polowych – wycinał je z puszek po konserwach. Pułkownik Gustaw Łowczowski dowodził 3. Brygadą Strzelców Karpackich we Włoszech. Płaszcz oficerski uszyty w pracowni Goldberga na warszawskim Nowym Świecie służył mu do 1947 r. Pułkownik Władysław Bobiński dowodził ostatnim oddziałem konnym Wojska Polskiego na obczyźnie – Pułkiem Ułanów Karpackich. Był zwycięzcą gonitwy zorganizowanej na egipskiej pustyni przez brytyjski Welch Regiment. Wreszcie gen. Władysław Anders – został przewodnikiem polskich żołnierzy w długiej podróży do zwycięstwa. Na karykaturze, którą otrzymał od podkomendnych, została uwieczniona symboliczna żelazna pięść 2. Korpusu Polskiego.

Kolejność opisywanych historii została tu wyznaczona przez hierarchię stopni wojskowych. Każdą z kolekcji otwiera biogram żołnierza sporządzony na podstawie dostępnych dokumentów, relacji i wspomnień, a także rodzinnego przekazu. Notę biograficzną uzupełnia fotografia portretowa, a ile znajdowała się ona w zbiorach Muzeum. Każdą z sekcji otwierają pamiątki, które symbolizują tożsamość naszych bohaterów. Najczęściej będą to przedmioty, które pozwalały na identyfikację, takie jak nieśmiertelniki i bransolety. Następnie prezentujemy eksponaty o charakterze pamiątkowym, dewocjonalia i przedmioty codziennego użytku. Kolejnym elementem wyodrębnionych kolekcji są dokumenty oraz oznaki i odznaczenia. Ostatnią ze składowych są fotografie, pochodzące często z własnoręcznie przygotowanych albumów. Katalog wieńczy kolekcja eksponatów zbudowana z pojedynczych pamiątek po żołnierzach 2. Korpusu Polskiego oraz muzealiów, w których przypadku wskazanie właściciela jest niemożliwe, niemniej unikatowość i wysoka wartość historyczna tych obiektów zaważyły na decyzji o umieszczeniu ich w publikacji.

fashion patriotic jewellery. Master Corporal Jan Malinowski kept a diary of his service in General Anders' army. He saw a comforting parallel between his own experience and the actions of General Jan Henryk Dąbrowski's legionnaires. Master Corporal Piotr Bazyłko kept a British ammunition box from his service in the 2nd Polish Corps, with which he returned to Poland. Master Corporal Tadeusz Klonowski was wounded by a mortar shell explosion near Castel Colonna, which inspired him to write the following in his biography: "Spoils of war: My life, 9 medals and scars". Master Corporal Zygmunt Przybyłko left behind photographs documenting the journey of the 3rd Carpathian Rifle Division. Master Sergeant Augustyn Swoboda served in field courts along the entire route of Anders' Army. He created a scrapbook of the voyage of the soldiers of the 2nd Corps, who sailed to Great Britain after leaving Naples aboard the ship *India Victory*. Warrant Officer Jan Kózka was responsible for setting up a field post office at the command of the 5th Border Infantry Division. Among the memorabilia he took with him was a ration tin, which contained salt and hard candies. The duties of Lieutenant Michał Juchniewicz included being in charge of securing communications in the Italian campaign. We learn from a recovered document that the "Wolves" commemorative badge could be purchased in the soldiers' store. Major Andrzej Paluch served as deputy commander of the 6th Carpathian Rifle Battalion. The collection he assembled includes a 2nd Polish Corps commemorative badge designed by Zygmunt and Leopold Haar. Lieutenant Colonel Wiktor Stoczkowski commanded the 15th Vilnius Rifle Battalion "Wolves" at Monte Cassino. He made epaulettes with the insignia of the rank lieutenant colonel during breaks from his military duties – cutting them out of a tin can. Colonel Gustaw Łowczowski commanded the 3rd Carpathian Rifle Brigade in Italy. An officer's coat sewn in Goldberg's atelier in Nowy Świat Street served him until 1947. Colonel Władysław Bobiński commanded the last cavalry detachment of the Polish Army in exile – the Carpathian Lancers Regiment. He was the winner of a race organized in the Egyptian desert by the British Welch Regiment. Last but not least, General Władysław Anders served as a guide and mentor to Polish soldiers on their long journey to victory. The symbolic iron fist of the 2nd Polish Corps was immortalised in a caricature he received from his subordinates.

The order of the stories described here is determined by the hierarchy of military ranks. The presentation of each collection opens with a biography of the soldier, prepared on the basis of available documents, accounts and memoirs, as well as family stories. The biographical note is supplemented by a portrait photograph – if such was to be found in the Museum's collection. Every section starts with pictures of memorabilia that symbolise the identity of our heroes. These will usually be items that made it possible to identify the soldier, such as their identification tags and bracelets. This is followed by exhibits of a commemorative nature, devotional items and everyday objects. Another section of the selected collections features documents, badges and decorations. The final component is composed of photographs, often from self-made albums. The catalogue is crowned by a collection of exhibits made up of individual memorabilia of soldiers of the 2nd Polish Corps and museum artefacts. These items were included in the

---

W katalogu oddajemy głos artefaktom, które opowiadają o niezwyklej drodze żołnierzy 2. Korpusu, stanowiąc przeciwagę dla oglądu historyków i badaczy. W centrum naszej narracji pozostaje przedmiot, przechowywany z pietyzmem przez kolejne lata, tak by mógł opowiedzieć historię wielkiego męstwa kolejnych pokoleń. W sposób szczególny pragniemy w tym miejscu podziękować naszym Darczyńcom i wyrazić radość, że mogliśmy opowiedzieć historie ich bliskich.

Krystyna Dąbrowska
Monika Sołoduskiewicz

publication because of their high historical value and uniqueness, despite the fact that it is impossible to identify the previous owners.

The catalogue gives voice to memorabilia that tell the story of the extraordinary journey of the soldiers of the 2nd Corps, providing a counterbalance to the view of historians and researchers. At the centre of our narrative remains the object itself, stored with reverence over the years so that it can tell the story of great valour to future generations. At this point we would like to thank our donors in a special way and express our joy that we were able to tell the stories of their loved ones.

Krystyna Dąbrowska
Monika Sołoduskiewicz

Saper Edward Merkun

Sapper Edward Merkun

Urodził się 21 listopada 1902 r. w Kołomyi na Ukrainie. Był żołnierzem Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, 3. Dywizji Strzelców Karpackich, służył też w 3. Karpackim Batalionie Saperów. Przeszedł szlak bojowy przez Irak, Libię, Egipt i Włochy. Uczestniczył w walkach o Tobruk i Monte Cassino, gdzie zajmował się rozminowywaniem terenu, umożliwiając tym samym przełamanie linii wroga. Po demobilizacji w 1946 r. powrócił do Polski.

He was born on 21 November 1902 in Kolomyia, Ukraine. He was a soldier of the Independent Carpathian Rifle Brigade, 3rd Carpathian Rifle Division and also served in the 3rd Carpathian Sapper Battalion. He walked the combat trail through Iraq, Libya, Egypt and Italy. He fought in battles for Tobruk and Monte Cassino, where he was involved in the demining the area, which led to breaking enemy lines. After demobilisation in 1946, he returned to Poland.

Bransoleta wykonana z nieśmiertelnika

Bracelet made from the soldier's identification tag

Pamiątka osobista w typie nieśmiertelników francuskich, wykonana w czasie pobytu w Syrii. Ma formę bransolety do noszenia na nadgarstku. W centralnym punkcie znajduje się blaszka z wybitymi imieniem i nazwiskiem właściciela, rokiem urodzenia oraz 4365 / B / AP. Nieśmiertelnik z indywidualnymi zdobieniami był materialnym symbolem tożsamości żołnierza, dowodem jego śmierci albo pamiątką ocalonego życia.

This personal memento, similar to French tags, was handmade during Merkun's stay in Syria. It has the form of a bracelet to be worn on the wrist. In the centre there is a tin section stamped with the name of the owner, the year of birth and 4365 / B / AP. An identification tag with individual ornaments was a material symbol of the soldier's identity, proof of his death or a souvenir of a life saved.

Materiał: metal
Technika: wyrób ręczny
Miejsce i data powstania: Syria, 1940 r.
Wymiary: 10 x 3,2 cm
Sygnatura: MIIWS/M/1379/1
Dar Tadeusza Merkuna

Material: metal
Technique: handmade
Place and date of creation: Syria, 1940
Dimensions: 10 x 3.2 cm
File numbers: MIIWS/M/1379/1
Gift from Tadeusz Merkun